

17. Varnalii, Z., Krasilnyk, O., Khmelevska, L., (2017). *Financing Public Higher Education Institutions of Ukraine*. Kyiv: Knowledge of Ukraine, 231 pp.
18. Vasylyk, O., (2000). *Theory of Finance*. Kyiv: NIOS, 416 pp.
19. *Data of statistical bulletins of the State Statistics Service of Ukraine* [online] State Statistics Service of Ukraine. Available at: <<http://www.ukrstat.gov.ua>> [Accessed 19 February 2018].
20. *Reports of the Association of European Universities* [online] Association of European Universities. Available at: <<http://www.eua.be/activities-services/publications.aspx>> [Accessed 19 February 2018].
21. Kalenyuk, I., (2013). *Problems of improvement financial and economic management of education system*. *Herald of Kyiv National University of Technology and Design*, vol. 5, pp. 172-178.
22. Krasilnyk, O., (2015). *Problems and prospects of financing higher education institutions of Ukraine*. *Herald of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, vol. 2 (167), pp. 110-117. DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/18>
23. *Education at a Glance 2016: OECD Indicators* [online] Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). Available at: <http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2016_eag-2016-en> [Accessed 19 February 2018].

ДАНИ ПРО АВТОРА:

Варналій Захарій Степанович, д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка
e-mail: vzs1955@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Варналий Захарий Степанович, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры финансов, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
e-mail: vzs1955@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Varnalii Zakharii, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: vzs1955@gmail.com

УДК 330.3

DOI: 10.5281/zenodo.1219594

**ВИСВІТЛЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПИТАНЬ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ
В НАУКОВИХ ПРАЦЯХ Т.М. БОГОЛІБ**

Студінський В.А.

У статті розглянуті актуальні питання економіки освіти, які у своїх дослідженнях вивчала відома українська вчена-економіст Т.М.Боголіб. Зокрема, це стосується фінансових аспектів функціонування сучасної освітньої сфери, інтеграції української освіти у глобальний освітній простір, формування сучасних вітчизняних університетів, які є конкурентоздатними на міжнародному ринку освітніх послуг. Освіта розглядається як пріоритетна галузь в економічній системі суспільства, що покликана задовольнити власне економіку не лише висококваліфікованими кадрами, але й передовими знаннями та технологіями. Це у свою чергу, забезпечує конкурентоздатність національної економіки на світовому ринку.

Ключові слова: освіта, університет, фінанси, економіка, ринок, освітня послуга, інвестиції, маркетинг.

**ОСВЕЩЕНИЕ АКТУАЛЬНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ
СФЕРЫ В НАУЧНЫХ ТРУДАХ Т.М. БОГОЛИБ**

Студинский В.А.

В статье рассмотрены актуальные вопросы экономики образования, которые были исследованы в трудах известной украинской ученой-экономиста Т.М. Боголиб. В частности, это касается финансовых аспектов функционирования современной образовательной

сфери, інтеграції українського образования в глобальное образовательное пространство, формирования современных отечественных университетов, которые могут стать конкурентоспособными на международном рынке образовательных услуг. Образование рассматривается как приоритетная отрасль экономической системы общества, которая призвана удовлетворить собственно экономику не только высококвалифицированными кадрами, но и передовыми знаниями и технологиями. Это, в свою очередь, обеспечивает конкурентоспособность национальной экономики на мировом рынке.

Ключевые слова: образование, финансы, экономика, университет, рынок, образовательная услуга, инвестиции, маркетинг.

PRESENTATION OF ACTUAL ECONOMIC ISSUES OF EDUCATIONAL SPHERE IN SCIENTIFIC WORKS OF T.M. BOGOLIB

Studinski V.A.

In the articles considered pressing questions economies of education, that in the researches was studied by known Ukrainian scientific is an economist of T.M. Bogolib. In particular, it touches the financial aspects of functioning of modern educational sphere, integration of Ukrainian education in global educational space, forming of modern home universities, that are competitive at the international market of educational services. Education is examined as priority industry in the economic system of society, that called to satisfy actually an economy not only highly skilled by shots but also front-rank knowledge and technologies. It in turn, provides the competitiveness of national economy in the world market.

Key words: education, university, finances, economy, market, educational service, investments, marketing.

Актуальність теми дослідження. Освіта в сучасному економічному глобалізованому просторі стала одним із головних чинників прогресу суспільства. Тому, цілком закономірним є те, що багатьма науковцями різних сфер знань здійснюються дослідження освітньої сфери, зокрема її економічного аспекту. Великий внесок у цьому плані здійснила видатна українська вчена-економіст Тетяна Максимівна Боголіб. У творчому доробку вченої нараховується понад 250 наукових публікацій, більшість з яких присвячені актуальним питанням освіти. Зокрема, у них мова йде про формування відповідного науково-навчального середовища на різних рівнях соціального суспільного розвитку, насамперед у трансформаційній економіці; ефективну систему фінансування та функціонування як окремих вищих навчальних закладів, так і всієї освітньої галузі; організацію маркетингової діяльності вищого навчального закладу у сучасному глобалізованому відкритому освітньому просторі; функціонування освітнього ринку в національних і міжнародних масштабах. У даному контексті постає актуальним питання вивчення досліджень професора Т.М. Боголіб в системі економіки освіти.

Ступінь вивчення проблеми. Проблемам економіки освіти велику увагу приділили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Зокрема, можна виокремити дослідження Х.-Д. Кюблера, І.С. Каленюк, Ф. Альтбаха, В.А. Студінського, О.В. Кукліна, М. Шефера, Г.Я. Студінської, В.Є. Сафонові, В.О. Шевчук, Д.М. Хаусмана, М.С. МакПерсона, Д. Сац та інших. Серед цих імен чільне місце належить працям Т.М. Боголіб. Основними її працями у цьому зв'язку стали монографії «Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період» (2006), «Ринкова модель вищого навчального закладу» (2007), «Роль освіти і науки у постіндустріальному розвитку України» (2010). Вищеназвані праці та цілий ряд статей сформували концептуальний науковий підхід до визначення розвитку економічної, зокрема фінансової, бази освітньої сфери в Україні.

Виклад основного матеріалу. Економіка освіти як система характеризується такими властивостями: цілеспрямованість, цілісність, багатоструктурність, взаємозв'язок її елементів, стійкість, керованість, здатність до самовдосконалення. Але при цьому освіта не є замкнутою системою. Власне система освіти є важливою складовою всієї економічної системи суспільства. У свою чергу економіка освіти виступає невід'ємною складовою системи освіти в цілому. Предметом дослідження економіки освіти виступає – специфіка продуктивних сил та виробничих відносин в галузі, яка створює освітні послуги та задовольняє потреби в них особистості зокрема і суспільства загалом. Вона досліджує і з'ясовує особливості прояву економічних категорій та законів у сферах навчання і виховання підростаючого покоління, підготовки кваліфікованої робочої сили, підвищення кваліфікованої робочої сили, підвищення освітнього і культурного рівня населення.

Освітня галузь у сучасних умовах володіє найбільшими інтегруючими властивостями. Вона охоплює та пронизує своєю діяльністю весь економічний організм як на мікро-, так і на макро- рівнях. Особлива роль освітньої галузі визначається такими моментами:

- специфічним місцем освіти у системі суспільного розподілу праці, адже це єдина галузь, яка задовольняє запити населення в освітніх послугах та спеціалізується на відтворенні головної продуктивної сили суспільства – кваліфікованих працівників для всіх галузей;

- рівень освіти населення виступає одним із головних показників добробуту народу країни;

- освітня галузь сама себе забезпечує професійними кадрами. Вчителі та професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів і середніх спеціальних закладів відносяться до категорії працівників висококваліфікованої та кваліфікованої інтелектуальної праці. Для професіонала-педагога навчання та виховання учнів, студентів, слухачів є основною сферою професійної діяльності;

- праця в галузі освіти стала однією з наймасовіших видів людської діяльності, починаючи з раннього дитинства до похилого віку.

Таким чином, освіта як пріоритетна галузь виконує важливу економічну функцію саме у сфері забезпечення населення освітніми послугами та всіх галузей суспільного виробництва кваліфікованими кадрами. Разом з тим, освіта є визначальним чинником у системі науково-технічного прогресу всього людства. Освіта як система у сучасному високотехнологічному просторі стає фундаментом на якій базується, функціонує та розвивається власне економічна система суспільства. Виходячи саме із таких засад розуміння економіки освіти, варто розглянути окремі актуальні аспекти досліджень Т.М. Боголіб у даній науковій проблематиці.

Вчена цілком справедливо вважала, що головною умовою розвитку освітньої сфери є інвестиції. Зокрема, на її думку основою стійкого розвитку системи належить інвестиційним процесам. Саме тому вимагається удосконалення механізму управління інвестиційними процесами в освітній сфері, а також методів та прийомів залучення додаткових коштів у систему освіти взагалі і навчального закладу зокрема. Зокрема, впровадження конкурсного порядку фінансування інвестиційних процесів вищих навчальних закладів забезпечуватиме: підвищення ефективності витрат бюджетних коштів; концентрацію бюджетних коштів на розв'язання найбільш важливих завдань навчального закладу; активізацію діяльності ВНЗ в сфері залучення коштів бюджетів різних рівнів; підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів, що задіяні у процес діяльності, зокрема, навчального закладу [1, с.30].

Дані аспекти були висвітлені Т.М. Боголіб у її докторській дисертації, що була успішно захищена у 2006 році. Зокрема, в результаті підготовки дисертаційного дослідження на тему «Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в Україні» Т.М. Боголіб вдалося:

- розробити структурно-функціональну модель фінансового забезпечення розвитку вищої освіти в Україні в трансформаційній економіці, що відповідно базується на макроекономічних показниках розвитку держави, рівня розвитку вищої освіти і науки, структуровано результати вищої освіти залежно від впливу на поступальний відтворювальний розвиток суспільства: безпосередній вплив освіти, зокрема вищої, , що знаходить своє відображення в результатах виробничих і відтворювальних економічних процесів, а також визначено інтеграційні показники національної освіти та науки, що у свою чергу ґрунтуються на цілому ряді показників;

- розробити методологію визначення статусу вищих навчальних закладів та наукових установ в системі показників бюджетного процесу, що ґрунтується на визначенні результативності та ефективності фінансово-господарської діяльності, яка у свою чергу прямо чи опосередковано впливає на конкурентоздатність як навчального закладу зокрема, так і національної освітньої системи в цілому;

- запропонувати науково-методичне обґрунтування вартості платних послуг з урахуванням запровадження кредитно-трансфертної системи організації навчального процесу, ліцензійних вимог нормативного планування і дотримання відповідних вимог, що дає можливість збільшення позабюджетних надходжень і забезпечити вирішення нагальних проблем як ВНЗ, так і вищої освіти: наявність і ефективну діяльність професорсько-викладацького та наукового складу ВНЗ, постійного забезпечення матеріально-технічної бази новими технічними та технологічними складовими, ефективно підтримання інноваційних процесів у системі функціонування вищої освіти на різних її рівнях [1, с.6].

Також зазначимо, що Т.М. Боголіб однією із перших в Україні обґрунтовувала розуміння освітнього ринку. Дане питання на межі ХХ-ХХІ століть серед вітчизняних вчених, педагогів, організаторів учбового процесу, урядовців і політиків викликало певні дискусії. Т.М. Боголіб вдалося доволі глибоко дослідити дане питання і обґрунтувати, що освітній ринок (чи ринок освітніх послуг) в Україні вже функціонує і він повинен підпорядковуватися загальним ринковим законам. Зокрема, освітній ринок базується насамперед на двох основних суб'єктах - виробниках і споживачах

інтелектуальних продуктів та освітніх послуг – фізичних і юридичних осіб різної форми власності, які представлені широким спектром економічних сфер, причому окремі суб'єкти даного ринку можуть виступати одночасно і виробниками, і споживачами освітньої продукції. Освітній ринок тісно зв'язаний з ринком інтелектуальної праці, а також – з ринком науково-технічної продукції. І це цілком логічно, бо винаходи та удосконалення, які є різними за своїм значенням та масштабістю, володіють однією спільною властивістю – здійснювати стимулюючий вплив на науково-технічний прогрес. Прагнучи до зростання прибутків, капітал революціонізує технічні процеси праці шляхом створення та використання нових методів і засобів. А в основі цієї діяльності лежить інтелект, який формує і розвиває освіта. Об'єктом купівлі-продажу на освітньому ринку окрім безпосередньо освітніх послуг можуть бути різні продукти інтелектуальної праці, в тому числі наукоємні види діяльності та інновації, а також інші послуги. До наукоємних видів послуг належать ті види інтелектуальної діяльності, які пов'язані із раціональним підбором та ефективним використанням матеріальних, трудових, технологічних і фінансових ресурсів, методів організації і управління на основі науково-технічних досягнень. В цьому плані зазначимо, що під *інновацією* розуміється широке запровадження на практиці нового винаходу, нового рішення або оригінального виконання. Та разом із тим, Функціонування і розвиток освітнього ринку безперечно вимагає державної підтримки та регулювання. В зв'язку з цим необхідно враховувати, що ефект від освіти належить не лише конкретному індивідуальному споживачеві, а й державі в цілому. В принципі будь-яка участь держави у освітньому ринку означає той чи інший вплив держави на співвідношення та структуру попиту і пропозиції [2, с.92-93]. Цікаво зазначити, що автор цієї статті при підготовці і викладання дисципліни «Економіка освіти» прийшов до дуже близьких із Т.М. Боголіб висновків [3, с.83-84].

У контексті проблематики освітнього ринку виникало і питання просування освітніх послуг (освітніх товарів) та виробників освітньої і інтелектуальної продукції на ринок. Дані питання знаходяться в площині маркетингу. Одним із піонерних напрямків дослідження були роботи Т.М. Боголіб, яка активно просувала ідею маркетингу освіти та маркетингу вищого навчального закладу [4]. Під маркетингом у освітній сфері розуміється особливий вид діяльності, який спрямований на задоволення потреб споживачів насамперед на ринку освітніх послуг. При цьому маркетинговій діяльності у освітній сфері властиві як загальні, так і специфічні принципи. Специфічність полягає в тому, освітні послуги менш сприйнятливі, ніж інші. Маркетинг у сфері освіти відрізняється також своєю своєрідністю та багатоаспектністю одночасно, оскільки існує виробництво широкого спектра послуг: освітніх, наукових та виховних. До того ж варто відзначити цілий ряд специфічних особливостей освітніх послуг: висока вартість; тривалість їх надання; необхідність подальшого супроводження послуг; наступність освітніх послуг у залежності від місця їх надання і місця проживання потенційних споживачів та ін. Все це ставить особливі та дуже серйозні вимоги до маркетингу в освітній сфері [5].

І якщо на початку 2000-х років ідея маркетингу в освіті сприймалася доволі важко, то на сьогодні вже актуальними є питання створення бренду, зокрема вищого навчального закладу, в освітній сфері. Як зазначає з цього приводу Г.Я. Студінська, бренд освіти для споживачів означає, перш за все, що випускники відповідних університетів є найбільш конкурентоздатними на міжнародному ринку праці. Разом з тим, унікальність ВНЗ як бренду полягає у тому, що в його системі можна формувати і розвивати різноманітні форми бренду.. Зокрема, це стосується бренд-особистості, бренд-події, бренд-послуги, бренд-території та інших. До того ж бренд освіти прямо впливає на створення бренду економіки відповідної країни [6, с.221-228].

Якщо питання просування вищих навчальних закладів на освітньому ринку на даний момент стало вже доконаним фактом, то у сфері середньої освіти такі процеси серйозно гальмуються. Т.М. Боголіб з цього приводу зазначала, що основними перепонами цього процесу є як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники.

Одним із таких проектів реалізації відкритості простору розвитку середньої та вищої школи є модель інтеграції «школа-вищий навчальний заклад». Зокрема, Т.М. Боголіб вважала, що у таких спільних освітніх програмах можна виокремлювати моменти, за які несуть окрему незалежну відповідальність школи та університети, а також було б цілком логічно розділити і фінансування освітньої програми, місце її здійснення, етапність її впровадження та реалізації, створення системи угод між учнем і школою, школою та університетом. При цьому особливе місце у таких стосунках належало б благодійним організаціям, державним органам опіки та позашкільним навчально-виховним закладам. Разом з тим існує серйозна проблема у впровадженні такої моделі, оскільки, оскільки більшість адміністративних працівників ланки середньої освіти економічно і психологічно

не зацікавлені у здійсненні подібних навчальних програм [7, с.107]. При цьому Т.М.Боголіб звертає увагу, що перевага відкритої освіти полягає насамперед у формуванні індивідуальних та диференційованих програм, пов'язаних з безпосередніми навчальними закладами (школа-університет), а також конкретного учня чи студента., який планує здобути відповідну спеціальність. Комбінованість навчальних програм давала б можливість у свою чергу більш ефективно використовувати фінансові ресурси при підготовці власне фахівця. Специфічність маркетингу, на думку Т.М. Боголіб, у даному випадку є прозорою, а саме у поєднанні засобів прямого маркетингу та інструментарію PR, а також їх відповідної прив'язки до конкретного регіону [7, с.169]. Звичайно, що подібні погляди мають дещо дискусійний характер, особливо в плані з практичної реалізації, та разом з тим мають цілком зрозумілу логіку. Зокрема, це стосується насамперед підготовки фахівців для конкретного адміністративного та економічного регіону.

Не менш важливим питанням у сфері функціонування як окремого вищого навчального закладу, так і всієї вищої освіти є дієва система фінансування. Це стосується як традиційних форм, так і системи диференціації фінансових потоків у вищу освіту. У цьому аспекті, в одному із своїх монографічних досліджень, як приклад, Т.М. Боголіб наводить Республіку Корею, яка у кілька разів збільшила інвестиції в освіту і завдяки цьому гарантувала постійно зростаючий і стабільну позитивну динаміку ВВП та швидко завоювала провідні позиції на світовому ринку високотехнологічної продукції. А це, у свою чергу, дало можливість значно підвищити конкурентоздатність національної економіки та державної системи серед провідних країн світу [8, с.6-7]. Виходячи з таких позицій доводиться, що повинна існувати чітка єдність освіти та науки. Україна у цьому аспекті просто зобов'язана переходити на західні стандарти функціонування освітніх та наукових установ під одним дахом – університетським. У такому разі є чітка взаємодія і концентрація відповідних фінансових, інтелектуальних, організаційних ресурсів у аспекті розв'язання відповідних наукових завдань, що стоять перед конкретною галуззю виробництва чи суспільства в цілому. Тому цілком справедливо зазначає Т.М. Боголіб, що система інноваційно-фінансових відносин повинна бути структурним елементом всієї інноваційної сфери держави. Зокрема, одним із механізмів є освітній кредит, освітній вексель, освітнє страхування навчальних закладів, пільгове оподаткування на інноваційну діяльність. Як пише Т.М. Боголіб: «У вищій освіті дуже важливий моральний аспект інноваційно-фінансових відносин. Комерційні інновації у вищих навчальних закладах, маючи відносини з некомерційною сутністю освіти і частково науки (фундаментальні дослідження) можуть сприяти вихолощенню із вузівського середовища певного типу викладачів. Кваліфіковані наукові кадри – це не тільки носії дійсно глибоких знань у всіх галузях людського життя, але і совість науки, всього суспільства (а не просто середній клас зі своїм соціальним статусом і розміром прибутку, який передбачається). З комерціалізацією освітньої і наукової діяльності навпаки: на місце солідарності і взаємодопомоги приходить конкуренція, яка характерна для ринкових відносин» [8, с. 333]. З іншого боку така конкуренція сприяє розвитку освіти і науки в цілому, при чому велика регулятивна роль у цьому належить саме державі.

У ряді своїх досліджень Т.М. Боголіб також вивчає питання залучення додаткових фінансових ресурсів у освіту через систему інноваційних благодійних фондів та приватного капіталу. Так, вона зазначає, що у розвинутих країнах світу значна частина доходів від залучення зовнішніх коштів формується через систему приватного капіталу. У свою чергу ж, в Україні ситуація є дещо проблематичною, оскільки приватні фірми не мають вільного капіталу для фінансування некомерційних проектів, а тим більше для прямої благодійності [9, с.13]. Але це жодним чином не говорить про те, що Україна, як держава з високим інтелектуальним та виробничим потенціалом не повинна розвивати різні форми приватного інвестування, зокрема освітній та науковий фандрайзинг.

Разом з тим, виняткова роль регуляції освітнього та наукового середовища залишає за собою держава, особливо у частині створення університетів світового рівня. З цього приводу Т.М. Боголіб зазначає, що у системі освіти саме дослідницький університет відіграє виняткову роль у підготовці висококваліфікованих кадрів для різних виробничих галузей та високого рівня вчених-дослідників. Саме в цій частині уряди багатьох країн світу хочуть бути упевнені, що їхні університети знаходяться в числі передових ВНЗ світу. Але парадокс університету якраз і полягає в тому, що ніхто не знає як створити відповідний тип навчального закладу, і тому процес удосконалення системи самого університету і освіти взагалі є тривалим і постійним у своєму розвитку. Проте, наявність такого типу вищого навчального закладу, як університету світового рівня, дає гарантію суспільству підготовки не лише висококваліфікованої робочої сили, а й постійного розвитку технічного та технологічного процесу [10, с.16-17].

Таким чином, поєднання різних форм і джерел фінансування освітньої та наукової сфери, зокрема окремих навчальних закладів дає можливість не лише ефективно використовувати відповідні ресурси для підготовки висококваліфікованої робочої сили, а й розвивати науку в різних напрямках. Це, у свою чергу, сприятиме позитивному економічному розвитку держави в системі світового господарства.

Висновки. Т.М. Боголіб комплексно і всебічно досліджувала актуальні питання економіки освіти. Особливо великий внесок вченою було здійснено в частині формування ринкових відносин в освітній сфері, у сфері вивчення питань організації та функціонування вищого навчального закладу в сучасному глобальному освітньому просторі, а також взаємодії всіх структурних елементів системи освіти України. Надзвичайної уваги заслуговують на подальше вивчення питання фінансів у сфері освіти, оскільки Т.М. Боголіб у цьому аспекті здійснила цілий комплекс нових досліджень, що матимуть актуальність ще доволі тривалий час.

Список використаних джерел

1. Боголіб Т.М. *Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в Україні / Автореферат...д.е.н. – К., 2006. – 38 с.*
2. Боголіб Т. *Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період: монографія. – К.: Освіта України, 2006. – 323 с.*
3. Студінський В.А. *Освітній ринок: суть поняття // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 18. Економіка і право: Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. Випуск 2. – С.82-86.*
4. Боголіб Т.М. *Роль маркетингу в освітній сфері // Наша школа. – 2000. - № 2. – С.18-29.*
5. Студінський В.А. *Маркетинг у сфері підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002.- Ч.4. – С.86-88.*
6. Студінська Г.Я. *Бренд у національній економіці України. – К.: ДНДІІМЕ, 2016. – 376 с.*
7. Боголіб Т. *Ринкова модель вищого навчального закладу. Монографія. – К.: Міленіум, 2007. – 244 с.*
8. Боголіб Т.М. *Роль освіти і науки у постіндустріальному розвитку України: монографія. – К.: Корпорація, 2010. – 408 с.*
9. Боголіб Т.М. *Освітній і науковий фандрайзинг в Україні // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. – 2014. - №5. - С.11-16.*
10. Боголіб Т.М. *Роль держави у створенні університетів світового рівня // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 28/1. – С.15-25.*

References

1. Bogolib T.M. *Finansove zabezpechennia rozvytku vyshchoi osvity I nauky v Ukraini / Avtoreferat...d.e.n. – K., 2006. – 38 s.*
2. Bogolib T. *Finansove zabezpechennia rozvytku vyshchoi osvity I nauky v transformatsijnij period: monografia.- K.; Osvita Ukrainy, 2006. – 323 s.*
3. Studinski V.A. *Osvitniy rynek: sut' ponyattya // Naukovyy chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriya 18. Ekonomika i pravo: Zbirnyk naukovykh prats'. – K.: NPU imeni M.P.Drahomanova, 2005. Vypusk 2. – S.82-86.*
4. Bogolib T.M. *Rol' marketynhu v osvitniy sferi // Nasha shkola. – 2000. - № 2. – S.18-29.*
5. Studinski V.A. *Marketynh u sferi pidhotovky naukovo-pedahohichnykh kadriv vyshchoyi kvalifikatsiyi // Problemy vyshchoyi pedahohichnoyi osvity u svitli rishen' II Vseukrayins'koho z'yizdu pratsivnykiv osvity // Materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. – K.: NPU im. M. P. Drahomanova, 2002.- Ch.4.- S. 86-88.*
6. Studinska H.Y. *Brend u natsional'niy ekonomitsi Ukrayiny. – K.: DNDIIME, 2016. – 376 s.*
7. Bogolib T. *Rynkova model' vyshchoho navchal'noho zakladu. Monohrafiya. – K.: Milenium, 2007. – 244 s.*
8. Bogolib T.M. *Rol' osvity i nauky u postindustrial'nomu rozvytku Ukrayiny: monohrafiya. – K.: Korporatsiya, 2010. – 408 s.*
9. Bogolib T.M. *Osvitniy i naukovyy fandraysynh v Ukrayini // Nauchnye trudy DonNTU. Seriya: ekonomicheskaya. – 2014. - №5.- S.11-16.*
10. Bogolib T.M. *Rol' derzhavy u stvorenni universytetiv svitovoho rivnya // Ekonomichnyy visnyk universytetu. – 2016. – Vyp. 28/1. – S.15-25.*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Студінський Володимир Аркадійович, кандидат економічних наук, доктор історичних наук, професор кафедри політичної економії
Київський Національний Економічний Університет імені В.Гетьмана
а/с 123, м. Київ, 03191, Україна
e-mail: studzinskiw@bigmir.net

ДАНЫЕ ОБ АВТОРЕ

Студинский Владимир Аркадьевич, кандидат экономических наук, доктор исторических наук, профессор кафедры политической экономии учетно-экономических факультетов
Киевский Национальный Экономический Университет имени В.Гетьмана
а/я 123, г. Киев, 03191, Украина
e-mail: studzinskiw@bigmir.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Studinski Volodymyr Arkadijovych, Ph.D. in Economical Science, D. in Historical Science, Professor
Kiev National Economic University named after Vadym Hetman
Box 123, Kiev, 03191, Ukraine
e-mail: studzinskiw@bigmir.net

УДК 336.1:330.362

DOI: 10.5281/zenodo.1219651

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ І ПРОЗОРОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ФІНАНСІВ,
РОЗШИРЕННЯ ПРАКТИКИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ**

**Боголіб Т.М.,
Боголіб М.А.**

Ключові слова: прозорість, відкритість, бюджетний процес, державні фінанси, бюджет для громадян.

**ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОТКРЫТОСТИ И ПРОЗРАЧНОСТИ ОБЩЕСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ,
РАСШИРЕНИЕ ПРАКТИКИ ОБЩЕСТВЕННОГО УЧАСТИЯ**

**Боголіб Т.М.,
Боголіб М.А.**

Актуальность темы исследования. В условиях структурных реформ, кризисных явлений в украинской экономике большое значение имеют общественные финансы, которые являются основой структурных изменений. Их прозрачность и открытость позволяют эффективно использовать финансовые ресурсы.

Постановка проблемы. Общественные финансы играют важную роль в преобразовании национальной экономики, участие общества в их формировании и использовании положительно влияет на финансовую стабильность и преодоление дисбалансов.

Анализ последних исследований и публикаций. Украинские и зарубежные ученые в последние годы активно исследуют проблему открытости и прозрачности общественных финансов Бауман Э., Баффет У., Боголиб Т., Варналий З., Витте С., Элерс Г., Кириленко О., Лютый И., Сорос Дж. вместе с этим отсутствует комплексное исследование участия общества в формировании общественных финансов.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. В нашем исследовании можно выделить ряд неисследованных частей проблем: проблему финансовых дисбалансов, проблему открытости бюджета, проблему участия общественности в формировании открытости и прозрачности финансов, проблема народного бюджета.

Постановка задачи. Проанализировать теоретико-методологические аспекты общественных финансов, показать значение открытости и прозрачности общественных финансов, раскрыть значение открытого бюджета для обеспечения макроэкономической стабильности в реальном секторе экономики.